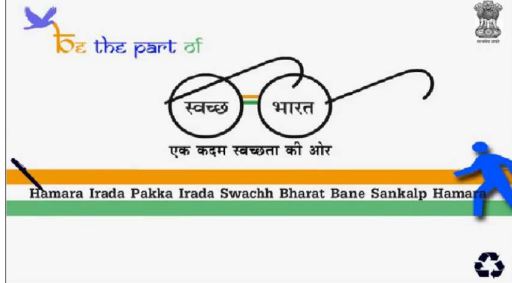

स्वच्छ भारत

तज्ञ मार्गदर्शक यांच्यासाठी सादरीकरण (वेळ मर्यादा ५० मिनिटे)

स्वच्छ भारत अभियान

"Cleanliness is next to Godliness"

महात्मा गांधी यांच्या घोष-वाक्यास अनुसरून मा. पंतप्रधान यांनी स्वच्छता अभियानाची सुरुवात केली आहे.

स्वच्छता म्हणजे काय?

प्रशिक्षणार्थीसोबत खाली दिलेल्या मुद्द्यावर चर्चा.
प्रशिक्षणार्थी आपली मते white Board वर लिहतील.

- स्वच्छतेची संकल्पना काय?
- स्वच्छ म्हणजे काय? स्वच्छतेचे फायदे काय ?
- स्वच्छ भारत मोहिम कधीपासून सुरू झाली?
- स्वच्छ भारत कुणाचे स्वप्न होते?

स्वच्छता म्हणजे काय?

- **वैयक्तिक पातळी** -
 - बाह्य
 - अंतर्गत
- **गट स्तरावर** -
 - अधिवास पातळी
 - कामाची जागा
- **समुदाय पातळी** -
 - ग्रामीण
 - शहरी

संत तुकडोजी महाराजांचा संदेश

- संत तुकडोजी महाराजांनी रचिलेल्या ग्रामगीतेतील पहिल्याच अध्यायातील ही ५० वी ओवी आहे. गाव चांगले असेल तरच देशाचे भविष्यही चांगले होते, असा त्यांचा संदेश आहे.

“गावाचे जरी उत्तम नसलें।
तरि देशाचे भविष्य ढासळले
ऐसे मानावे जानत्याने भले।
हृदया माजी।।”

संत गाडगेबाबा व तुकडोजी महाराज यांची शिकवण

देव-देवतांच्या पूजेबरोबरच श्रमातून भक्ती करा. गाव चांगले ठेवा.

त्यामुळे देशाचे भवितव्य उज्वल होईल ही शिकवण त्यांनी लोकांना देण्याचा प्रयत्न केला.

ग्रामीण व शहरी भागात अशुद्ध पाणी

• सार्वजनिक रस्त्यांवरील / गल्ली बोळातील अस्वच्छता

कुठेही थुंकणे, पान खाऊन पिचकारी मारणे
तंबाखू, पान व गुटख्याच्या पिचकाऱ्यांनी रंगविलेल्या भिंती दिसतील.

- आपल्या नदया या सांडपाणी वाहून नेणाऱ्या गटारी बनल्या आहेत.

कचऱ्याचे ढोंगर

- कचऱ्याचे ढोंगराच्या ढोंगर शहरांमध्ये व शहरांभोवती तयार होत आहेत.

आरोग्यमान, पर्यायाने जीवन स्तर उंचावण्यासाठी शासनाचे प्रयत्न

- संत गाडगेबाबा ग्राम स्वच्छता अभियान,
- निर्मल भारत अभियान,
- पर्यावरण संतुलित समृद्ध ग्राम योजना
- स्मार्ट गाव योजना इ.

ग्रामस्थांचा सक्रीय व सातत्यपूर्ण उत्स्फूर्त सहभाग

- स्वच्छ भारत अभियानात ग्रामस्थांचा सक्रीय, सातत्यपूर्ण व उत्स्फूर्त सहभाग असून त्यांना कार्यक्रमात सहभागी करून घेण्याची प्रभावी तरतूद आहे.

स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान

या अभियानंतर्गत नगर विकास विभागाच्या स्वच्छतेच्या सप्तपदीतील खालील सात मुद्द्यांच्या प्रभावी अंमलबजावणीमुळे महाराष्ट्रात परिवर्तन घडत आहे.

१. सहभागाचा ठाम निर्धार,
२. व्यापक लोकसहभाग,
३. १०० टक्के शौचालयाचाच वापर,
४. कचऱ्याचे संकलन-वर्गीकरण-वाहतूक,
५. कचऱ्यावर शास्त्रोक्त प्रक्रिया,
६. सांडपाण्यावर प्रक्रिया
७. हरित स्वच्छ महाराष्ट्राची निर्मिती.

विदेशातील शहरांची स्वच्छता

- विदेशातील शहरांची स्वच्छता पाहून आपण त्यांचे गुणगान गातो.

लोकांच्या स्वच्छतेच्या सवयी

विदेशातील शहरांची स्वच्छता केवळ तेथे राहणाऱ्या लोकांमुळेच व त्यांच्या स्वच्छतेच्या सवयीमुळेच आहे, हे मात्र आपण विसरतो.

विदेशातील स्वच्छ सृष्टी-सौंदर्य व हिरवळ

- तेथील स्वच्छता -शिस्तीमुळे सृष्टी-सौंदर्य, व हिरवळ वाखाणण्याजोगी आहे.

महाराष्ट्रातील शेगाव मंदीर परिसरातील स्वच्छता व त्यामुळे निर्माण झालेली सुंदरता वाखाणण्याजोगी आहे.

महाराष्ट्रातील स्वच्छ व सुंदर बागा .

पु.ल.देशपांडे उद्यान पुणे.

महाराष्ट्रातील रस्ते

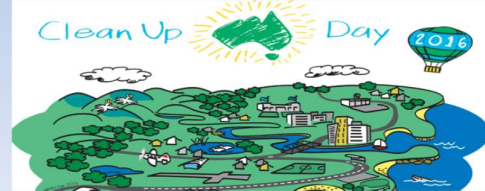
स्वच्छता अभियानाची अंमलबजावणी

आपला स्वच्छ परिसर

आपण आपल्या मनाला, शरीराला, घराला, परिसराला स्वच्छ बनविण्यासाठी पाऊल उचलण्याची नितांत आवश्यकता आहे. आपण आपले घर स्वच्छ ठेवतो. पण आपला परिसर स्वच्छ ठेवत नाही.

स्वच्छतेची सवय सतत मनी बिंबवली पाहिजे.

आपल्या मुलांना स्वच्छतेचे महत्त्व सांगणे.

किती जण आपल्या मुलांना स्वच्छतेचे महत्त्व सांगतात ? कितीजण स्वच्छतेचे अनुकरण करायला सांगतात? आणि स्वतःही त्याचे अनुकरण करतात ?

आपले मन स्वच्छ, तर आपले घर स्वच्छ।
आपले घर स्वच्छ, तर आपला परिसर स्वच्छ।।

Keeping Our Greenways Clean

सार्वजनिक स्वच्छतेमध्ये येणाऱ्या गोष्टी

- 1) पाणी व्यवस्थापन :- शुद्ध व स्वच्छ पाणी पुरवठा,

- 2) सांडपाणी व्यवस्थापन :- शोषखड्डे, बंदस्त गटारे, परसबाग, शेती उदयोग इ. द्वारे शास्त्रशुद्ध विल्हेवाट व पुनर्वापर करणे.

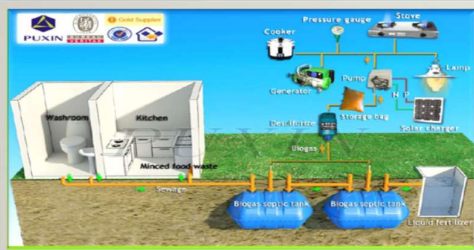
- ३) सार्वजनिक ठिकाणी शौचालय व्यवस्थापन :-

- ४) सार्वजनिक ठिकाणी हात धुण्याची व्यवस्था व पुरेसे पाणी

- ५) सार्वजनिक शौचालयांवर बायोगॅस निर्मिती

- ६) घन कचरा व्यवस्थापन

शहरातून कचरा गाडीचा वापर - या गाडीवर जैविक कचरा आणि अजैविक कचरा वेगळा गोळा केला जातो.

- ८) गांडूळखत/कंपोस्टखत

- ९) रुग्णालयातील घातक कचऱ्याचे व्यवस्थापन

- रुग्णालये येथील घातक ठरणाऱ्या कचऱ्याची शास्त्रशुद्ध पद्धतीने विल्हेवाट लावणे .

इ-कचरा व्यवस्थापन

चला आपण आपली स्वच्छ सुंदर
पृथ्वी वाचवू या..

धन्यवाद....

